

Irena Kraševac

Portreti suvremenika kao odraz vremena

Ivan Meštrović – portreti suvremenika i suvremenica – univerzumi osobnih susreta i društvenih isprepletenosti, Gradski muzej Križevci, 8. listopada – 6. studenoga 2021.; Galerija AMZ – Arheološki muzej u Zagrebu, 20. siječnja – 15. veljače 2022.

AUTORICA IZLOŽBENE KONCEPCIJE: Barbara Vujanović

Susret i dijalog publike s djelom Ivana Meštrovića treba neprestano poticati i razvijati. U situaciji koja je zadesila Atelijer Meštrović u Zagrebu – koji je zatvorio svoja vrata na neodređeno vrijeme nakon potresa 2020. – ta se prigoda omogućila zahvaljujući manjoj preglednoj izložbi koja je na proputovanju kroz više hrvatskih gradova. Početna postaja bio je Gradski muzej Križevci, potom Galerija Arheološkog muzeja Zagreb, a slijede Gradski muzej Virovitica, Galerija Sikirića u Sinju te Spomen galerija Ivana Meštrovića u Vrpolju. Autorica izložbe Barbara Vujanović osmislila je s autorima likovnog postava Damirom Gamulinom i Antunom Sevšekom način izlaganja koji je prilagodljiv različitim prostornim situacijama, zahvaljujući čemu je izložba uvijek ista, a iznova različita. Ovaj se osvrt odnosi na izložbu viđenu u prostoru Galerije Arheološkog muzeja u Hatzeovoj ulici u Zagrebu.

Iz povelikog opusa portreta koje je Meštrović izradio, odabrano je šesnaest osoba s kojima ga je vezalo poznanstvo, prijateljstvo ili je pak riječ o ličnostima iznimna značenja koje su obilježile njegov život. Sadržajnost „male” izložbe pritom je postignuta na više razina. Vremenski raspon seže od ranih radova iz bečkog razdoblja s početka 20. stoljeća do zrelih djela nastalih u Zagrebu 1930-ih.

Primarna je odlika kipara izraditi dobar portret. Meštrović se već u svojoj najranijoj amaterskoj fazi okušao u portretima, i to cara Franje Josipa I. i biskupa Strossmayera, po

principu da samo najveći zaslužuju trajni znamen svojeg lika. Kiparska vještina kojom je ovladao tijekom studija omogućila mu je da portretirane osobe prikaže u prepoznatljivim karakterističnim fizionomijama, čime se etablirao u cijenjenog majstora portreta. Odabrani portreti pružaju pregled stilskih mijena od rodenovskoga impresionističkog načina oblikovanja površine (Petar Brani, Lav Tolstoj, Iso Kršnjavi, Obitelj Katunarić), sažimanja forme i zaglađivanja plohe (Tomislav Krizman, Vlaho Bukovac), naglašene artdekoovske stilizacije (Rodin) do izrazito realističnih portreta snažne psihologizacije (Vladimir Becić, Vladimir Nazor). Sjedinjenje duha vremena i njegovih stilskih izričaja s karakterom i statusom portretiranog modela ponajbolje dolazi do izražaja u elegantnim i rafiniranim prikazima Lady Maud Cunard i Dorothy Une Ratcliffe, pripadnica engleskoga visokog društva s kojima se Meštrović susreće tijekom boravka u Velikoj Britaniji, između 1915. i 1917. Političara Tomáša Masaryka i njegovu kćer Alice portretira u Češkoj 1920-ih godina u karakterističnoj suzdržanosti i jednostavnosti prikaza introvertiranih intelektualaca. Portreti oca i kćeri Milčinović, Andrije i Vere Čuče kao djeteta, intimističke su zabilješke bliskih osoba.

Izložba nudi pogled u Meštrovićevo portretno stvaralaštvo u bronci i sadri, čime su zastupljene dvije glavne kiparske tehnike. Kompaktnost i oporost gipsanih figura u kontrastu je s odbljescima brončanih kipova, a njihov razmještaj u prostoru nije uvjetovan tehnikom izrade, čime se dobiva

Vladimir Becić, hrvatski
Brod, 1. lipnja - Zagreb, 24.
Započeo studij prava u Zag
privatnu slikarsku školu Mend
Crnčića i Bele Čikoš-Sesije. Prek
1905. odlazi u München, gdje se 190
je na Akademiju likovnih umjetnosti. C
1909. odlazi u Pariz, gdje posjećuje M
vičev atelijer i upisuje se na Académ
la Grande Chaumière. Godine 191
šljava se na zagrebačkoj Akad
umjetnosti, za rektorskoga
Meštrovića. Na početku
utjecajem francuskoga s
skog akademizma, a u z
ćima njegov stil transformir
realizam i monumentalizam
najboljih ostvarenja Becić
jest *Portret Ivana Meštrovića*
nalazi u Atelijeru Meštrović

ФОТО J. Vuglač

FOTO J. Vuglač

dinamična cjelina izložbenog postava. Dijalog koji publika uspostavlja s portretiranim osobama, a time i Meštrovićevim djelima, postignut je zahvaljujući panoima na kojima se uz izloženo djelo može pročitati životopis portretirane osobe te njezine relacije s Meštrovićem. Posjetitelj se neizbježno umrežuje u Meštrovićeve društvene odnose i korelacije u rasponu od tridesetak godina koje je stvarao tijekom svojeg boravka i rada u raznim europskim gradovima, Beču, Splitu, Pragu, Parizu, Rimu, Londonu, Zagrebu. Postavljanje kipova u visini nešto nižoj od očista prosječnog promatrača omogućuje cjelovit pogled na djelo. Portretirane osobe prikazane su tako da svaka zrači svojom osobnošću koju je Meštrović majstorski znao izvući i ovjekovječiti. Karakteri različitih ljudi oživljavaju ako im pridamo dovoljno pažnje svojim zanimanjem za otkrivanjem psihologizacije kakvom ih je doživio kipar. „... kad se krećem oko biste, vidim da joj se izraz lica mijenja”, zapisao je Nazor o svojem portretu, „... rekao bih, dva lica i dva posmjeha jednog istog čovjeka, dva duševna stanja iste osobe”. Prikazani portreti zrcale kompleksne odnose unutar Meštrovićeva povijesnog vremena i živog konteksta njegove osobne mreže poznanstava koje je nastojao što dublje prozreti.

Izložba i prateći katalog još su jedan u nizu pokušaja približavanja Meštrovićeva opusa osmišljenog i realiziranog u okviru programa Muzeja Ivana Meštrovića, kojemu ne nedostaje originalnost pristupa i postignut rezultat obogaćenja u poznavanju djela i rada velikog meštra koji za to pruža pregršt mogućnosti. ✕